ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕТАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Карук Інна Василівна
асистент кафедри дошкільної та початкової освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Україна

Сучасний етап розвитку українського суспільства вимагає кардинальних змін у сфері освітньої політики. Особливої уваги потребує перша ланка – дошкільна освіта, яка покликана забезпечити повноцінний і гармонійний розвиток, виховання і навчання дітей дошкільного віку, а також формування пізнавальних інтересів і пізнавальної активності дитини в різних видах діяльності.

Дитяче експериментування виступає сьогодні найбільш активною формою дослідницької діяльності в дошкільному віці, яке розглядається як практична діяльність спрямована на пізнання властивостей, якостей предметів і матеріалів.

Питанням про сутність, структуру та значення дослідно-експериментальної діяльності в системі інших видів діяльності дітей у закладі дошкільної освіти досліджуються в працях О.В. Дибіної, О.І. Іванової, Н.В. Лисенко, З.П. Плохій та багато інших науковців. М.М. Поддьяков визначає дитяче експериментування як складний багатогранний процес, який включає в себе і живе спостереження, і досліди, проведені дитиною [4]. У своїх роботах видатний науковець визначає експериментування в якості основного виду пошуково-дослідницької (пошукової) діяльності дітей.

Під час експериментування дитина поступово опановує моделлю дослідницької діяльності – від постановки проблеми до висунення гіпотези та її перевірці. У дошкільному віці дитині доступні прийоми найпростішого планування експерименту, порівняльного аналізу процесів, що спостерігаються, отриманих результатів і т.д Сензетивний період для включення дитини в

дослідницьку та експериментальну діяльність є старший дошкільний вік, хоча елементи даного виду діяльності застосовуються з раннього дитинства. Експериментування в закладах дошкільної освіти здійснюється в різних формах, оволодіння якими керується законами переходу кількісних змін у якісні.

Експериментування пронизує всі сфери дитячого життя, всі види дитячої діяльності, у тому числі й ігрову. Дитяче експериментування – це не відокремлений від інших вид діяльності, а навпаки експериментальна діяльність пов’язана з усіма видами діяльності дітей дошкільного віку (спостереження, праця, розвиток мовлення, образотворча діяльність, з формуванням елементарних математичних уявлень, читанням художньої літератури, з музичним та фізичним вихованням).

В ході експериментально-дослідницької діяльності дошкільники отримують фактичні уявлення про досліджуваний об'єкт, його властивості та особливості різними методами дослідження (тактильними, зоровими та іншими); у дітей відбувається збагачення пам'яті, активізуються розумові процеси, відбувається накопичення фонду розумових прийомів і операцій для отримання нових знань і дослідницьких відкриттів. Дитяче експериментування – це не відокремлений від інших вид діяльності, а навпаки експериментальна діяльність пов’язана з усіма видами діяльності дітей дошкільного віку (спостереження, праця, розвиток мовлення, образотворча діяльність, з формуванням елементарних математичних уявлень, читанням художньої літератури, з музичним та фізичним вихованням).

Науковець О.О. Смірнова вивчала взаємодію дорослого та дитини в діяльності, та довела, що в дошкільному віці воно виконує значиму роль для становлення самостійних дій дитини. Вона визначила, що засвоєння нових видів діяльності (предметна, ігрова, навчальна чи експериментальна) проходить через ряд етапів [5].

На першому етапі, ще не свідома дошкільниками нова діяльність – експериментування, існує тільки як характеристика їх активності. Педагог, який хоче досягти експериментальної діяльності, активно використовує її при взаємодії з дітьми. Дошкільники, в свою чергу, повторюючи дії за дорослим,

поступово втягуються в загальну атмосферу діяльності. Успішне включення діяльності експериментування в уже сформовану активність дитини, вимагає від дорослого емоційної забарвленості в неї при одночасній спрямованості, як до дитини, так і до самої діяльності. Особисте відношення дітей до нової для них діяльності з'являться тільки під впливом емоційно-хороших відносинах з дорослим. При цьому готується перехід на наступний етап становлення діяльності.

На другому етапі, експериментування виступає на перший план у свідомості дитини, воно вже не обумовлено присутністю дорослого. Дитина починає відчувати яскраві позитивні емоції при зіткненні з діяльністю, у нього виникає бажання діяти самостійно і контролювати дії партнерів.

Однак власне ставлення дитини до нової діяльності ще не склалося, тому вона розгортається тільки в присутності дорослого, як носія цих відносини.

На третьому етапі відбувається закріплення діяльності експериментування в свідомості дитини, що пов'язано зі становленням власного до неї відношення. На цьому етапі роль дорослого відбувається в напрямку самостійних дій дитини. Важливим стає лише фактичне присутність дорослого, підтримка дій дитини.

На четвертому етапі, експериментування, як діяльність, стає надбанням самої дитини. Роблячись усвідомленим, воно вже не вимагає присутності дорослого, мотивуючого дитячу активність, що проявляється в ініціативних діях дитини.

Отже, пройшовши всі етапи становлення експериментування, вже усвідомлена і привласнена діяльність експериментування може бути використана, як засіб освоєння інших видів діяльності, а також формування певних якостей особистості, розвитку пізнавальної активності дітей та уміння самостійного пошуку рішень проблеми.

Організація експериментально-дослідницької діяльності вимагає спеціально створеного розвиваючого середовища, що передбачає наявність у закладі дошкільної освіти спеціально призначеної зони дитячого експериментування, матеріали та обладнання які повинні розташовуватися

згідно з тематичним принципом і відповідно до плану роботи педагога, що дозволить дітям надалі закріпити пройдений матеріал в самостійної пошукової діяльності та вільно експериментувати.

Отже, організація експериментально-дослідницької діяльності у закладі дошкільної освіти передбачає формування у дітей активного пізнавального ставлення до навколишнього світу, здатності довільно регулювати свою пізнавальну діяльність, вміння орієнтуватися у різноманітних явищах та предметах. Усе це сприяє створенню внутрішніх передумов, які забезпечують продуктивність розумової діяльності дошкільнят, здатність дітей творчо та самостійно розв'язувати практичні, проблемні завдання, формуючи у них дослідницькі вміння.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Авт. кол-в: Богуш А. М., Бєлєнька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідєльнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К.: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Білик Т.С. Наступність у навчанні математики старших дошкільників та першокласників: нові аспекти проблеми. Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах : збірник наукових праць. Запоріжжя : КПУ, 2018. Вип. 61. С. 34-38.
3. Імбер В.І., Карук І.В., Колеснік К.А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час застосування освітніх ситуацій у процесі групової діяльності з дітьми дошкільного віку. International scientific conference «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities»: Conference Proceedings, February 23rd. Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. С. 138-140.
4. Поддьяков Н. Мышление дошкольников в процессе экспериментирования со сложными объектами. Вопросы психологии,

1996. №4. С.14-24.

5. Смирнова Е. О. Дошкольник в современном мире. М.: Дрофа, 2006. 155с.
6. Karuk I.V. Development of search and research activity of preschool children during the use of the technology "Educational trip". IMPERATIVES OF CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT IN PROMOTING NATIONAL COMPETITIVENESS: Proceedings of the 1stInternational Scientific and Practical Conference. Volume I, December 13-14, 2018. Batumi, Georgia: Publishing House “Kalmosani”, 2018, p. 254-257.
7. Kolesnik K.A. PSYCHOLOGY OF INTERPERSONAL RELATIONSHIPS OF PRESCHOOL AGE IN A TEAM. IMPERATIVES OF CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT IN PROMOTING NATIONAL COMPETITIVENESS: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference. Volume I, December 13-14, 2018. Batumi, Georgia: Publishing House “Kalmosani”, 2018, p. 229-231.